

“โรคน้ำคั่งในโพรงสมองในผู้สูงอายุ”

รศ.นพ.ประจักษ์ ศิริรพีพัฒน์

ภาควิชาศัลยศาสตร์

Faculty of Medicine Siriraj Hospital

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

หากพบผู้สูงอายุมีอาการเดินผิดปกติ ลักษณะเดินช้า ๆ ซอยเท้าถี่ ๆ ดุนุ่มง่าม และหกล้มบ่อย อย่า
เข้าใจผิดคิดว่าเป็นโรคในผู้สูงอายุที่รักษาไม่หาย ความจริงแล้ว อาจเกิดจากน้ำคั่งในโพรงสมองที่มีทาง
รักษาให้กลับมามีเดินเป็นปกติได้ รายละเอียดเป็นอย่างไร เรามาทำความรู้จักกับโรคนี้กัน

โรคน้ำคั่งในโพรงสมองในผู้สูงอายุ เป็นภาวะความผิดปกติทางสมองที่เกิดจากโพรงน้ำในสมอง
มีขนาดใหญ่ขึ้น การขยายตัวของโพรงน้ำไปกดเบียดเนื้อสมองทำให้สมองทำงานผิดปกติ มักเกิดขึ้นกับ
ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นโรคที่มีอุบัติการณ์สูงมาก ถึงระดับที่น่าจะมีผู้ป่วยโรคนี้หลายแสนคนในประเทศไทย
จึงควรรู้จักและทำความเข้าใจในการสังเกตผู้สูงอายุในบ้านเพื่อได้ทำการรักษาได้ทัน่วงที

โดยทั่วไปผู้ที่เป็นโรคนี้จะเดินผิดปกติ เดินช้า ก้าวขาไม่ออก ยกขาไม่พ้นจากพื้น เดินซอยเท้า ทรง
ตัวไม่ดี ล้มบ่อย และมีผู้ป่วยบางรายมาหาหมอด้วยเรื่องล้ม โดยไม่คิดว่าโรคนี้แอบแฝงอยู่ ผู้ป่วยมักจะยืน
โน้มตัวไปข้างหน้า ก้มหน้าต้งอเอียง บัสสวาระบ่อย บางครั้งเล็ด เข้าห้องน้ำไม่ทัน พูดน้อย เสียงเบาแหบ
ลำคาน้ำและอาหารบ่อย นิ่งไหนหลับนั้น ความจำเสื่อมลง ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ลักษณะดำเนินของโรคจะ
ค่อย ๆ เป็นค่อย ๆ ไป และมีผู้ป่วยบางรายที่มีผลการตรวจเอกซเรย์ที่ผิดปกติ และเข้าได้กับภาวะนี้จำนวน
มากจะมีอาการภายใน 4-5 ปี ให้คอยสังเกตและระวัง หากรู้เร็วรักษาเร็วสามารถรักษาหายได้เป็นปกติ

ในการวินิจฉัย แพทย์จะทำการซักประวัติ ดูอาการผิดปกติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การตรวจเอกซเรย์
คอมพิวเตอร์สมองหรือ CT Scan หรือการตรวจคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าสมอง หรือ MRI จะพบโพรงน้ำในสมอง
มีขนาดใหญ่ และพบร่องผิวสมองบริเวณส่วนบนของศีรษะ และบริเวณแนวกลางสมองมีลักษณะแคบและ
แน่น ร่วมกับมีความผิดปกติของการเดิน ในผู้ป่วยบางรายเราจะใช้การเจาะระบายน้ำจากโพรงสันหลังและ
ผู้ป่วยมีอาการดีขึ้น ก็เป็นข้อบ่งชี้ว่าเป็นโรคนี้

สำหรับการรักษา แพทย์จะทำการผ่าตัดใส่อุปกรณ์ระบายน้ำเลี้ยงสมอง - ไชสันหลัง เข้าสู่ช่องท้อง
ซึ่งเป็นการผ่าตัดที่ใช้ระยะเวลาสั้นมีผลแทรกซ้อนไม่มาก ผลการรักษาได้ดี

เทคนิคที่ใช้มี 2 วิธี คือ

1. ใส่อุปกรณ์ระบายน้ำจากโพรงสมองเข้าสู่ช่องท้อง
2. ใส่อุปกรณ์ระบายน้ำจากโพรงสันหลังระดับเอวเข้าสู่ช่องท้อง

โดยอาการต่าง ๆ ผู้ป่วยจะดีขึ้นจนถึงหายเป็นปกติ รวมทั้งสามารถป้องกันหรือหยุดการดำเนินของโรคที่อาจนำมาซึ่งทุพพลภาพในอนาคตจากการหกล้ม การล้มลุกอาหารหรือน้ำ ตลอดจนแผลกดทับตามร่างกาย ซึ่งมีผู้ป่วยจำนวนมากไม่ได้รับการวินิจฉัยในระยะแรก ทำให้ผู้ป่วยจำนวนมากเสียโอกาสในการป้องกันหรือรักษาโรคดังกล่าว โรคนี้ไม่เพียงส่งผลต่อสุขภาพผู้ป่วยแล้วยังมีผลกระทบต่อครอบครัว ต่อสังคม และล่าสุดทางโรงพยาบาลศิริราชมีการค้นพบองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับอาการที่พบบ่อยมาก และได้รับการตีพิมพ์รายงานในวารสารทางวิชาการระดับนานาชาติเป็นครั้งแรกของโลก ได้แก่ เสียงแหบ กลืนลำบาก ซึ่งความเข้าใจอาการเหล่านี้จะช่วยในการวินิจฉัยผู้ป่วยได้มากขึ้นด้วย

หลังการผ่าตัดสำหรับผู้ป่วยที่เดินไม่ได้มาเป็นเวลานาน จะมีกล้ามเนื้อขาลีบและอ่อนกำลัง หลังผ่าตัดแล้วสมองจะสามารถสั่งการมาที่ขาให้เดินแล้วก็ตาม แต่หากกล้ามเนื้ออ่อนกำลังไม่สามารถเดินได้ทันที ต้องทำกายภาพบำบัดเพื่อฝึกยืน ฝึกเดิน พยายามและอดทนทำอย่างต่อเนื่องหลายเดือนจึงเริ่มเห็นผล ที่สำคัญคือพบแพทย์เพื่อติดตามอาการตามนัดทุกครั้ง